

УДК 330.341

**СУТНІСТЬ МОРЕГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ЇЇ ВИДІВ****Ломоносова О.Е., к.е.н.***E-mail: lavloe@gmail.com***Ломоносов А.В., к.е.н.***E-mail: lavloe@gmail.com***Надточий І.І., к.е.н.***E-mail: nira@ukr.net**Херсонська філія Національного університету кораблебудування*

В статті здійснено аналіз сутності морегосподарської діяльності. Її трактування, яке міститься у «Морській доктрині України на період до 2035 року» має недоліки. Зокрема відбулося змішання понять «морська діяльність» і «морегосподарська діяльність», розуміння останньої не відповідає її визначенням, наведеним у законодавчій базі України. Все це вимагає уточнення розглядуваного поняття. При визначенні сутності морегосподарської діяльності необхідно спиратися на дефініції категорії «господарська діяльність», які наведені в законодавчій базі України. Сформульовані ознаки, яким повинна відповідати господарська діяльність. Морегосподарська діяльність має розглядатися як господарська діяльність, що одночасно є морською. Для останньої наведено авторське визначення. Проведений аналіз існуючих класифікаційних схем видів морегосподарської діяльності дозволив виявити найбільш придатну для формування їх репрезентативної видової класифікації. Показано, що для практичного використання доцільно використовувати Національний класифікатор України «Класифікація видів економічної діяльності», на основі якого слід розробити більш детальну класифікаційну схему видів морегосподарської діяльності.

Ключові слова: морегосподарська діяльність, морська діяльність, господарська діяльність, класифікація видів морегосподарської діяльності, морегосподарський комплекс

UDC 330.341

**THE ESSENCE AND CLASSIFICATION OF MARINE ECONOMIC
ACTIVITIES****Lomonosova O.E., PhD in Economics***E-mail: lavloe@gmail.com***Lomonosov A.V., PhD in Economics***E-mail: lavloe@gmail.com***Nadtochi I.I., PhD in Economics***E-mail: nira@ukr.net**Kherson Branch of National University of Shipbuilding named after Admiral Makarov*

The analysis of the essence of marine economic activities is given in the article. Its interpretation in the Marine Doctrine of Ukraine has some disadvantages. For example, the notions of maritime activities and marine economic activities have been confused; understanding of the latter doesn't meet its definition in the legislative framework of Ukraine. All above-mentioned requires more detailed clarification. While determining the essence of maritime economic activities one should take into account the definitions of the 'economic activities' category, which are given in the legislative documents of Ukraine. There have been formulated the features which economic activities should correspond to. Marine economic activities must be considered as economic activities, which are maritime activities at the same time. The author's definition for the latter one has been given. The analysis of existing classification schemes of maritime economic activities help to find the most useful one for their typological classification. It has been shown that it is helpful to use the National Classifier of Ukraine «Classification of economic activities», on the basis of which one should work out more detailed scheme of types of marine economic activities for the practical purposes.

Keywords: marine economic activities, maritime activities, economic activities, classification of the types of marine economic activities, marine economic complex

Актуальність проблеми. Однією з конкурентних переваг України є її вигідне економіко-географічне положення. Розташовуючись у географічному центрі Європи, омиваючись Чорним та Азовським морями і маючи законне право використовувати їхні, а також прибережні багаті ресурси, маючи доступ до Середземного моря та Атлантичного океану і можливість підтримувати морські транспортні зв'язки з багатьма країнами світу, Україна надзвичайно слабо використовує свої переваги як морської держави.

Стихійне формування вітчизняного морегосподарського комплексу на протязі тривалого часу призвело до виникнення суттєвих диспропорцій у морегосподарській діяльності. Головна увага приділялася портовій діяльності, що, багато в чому, пов'язано з експортуванням масових сировинних вантажів. Натомість розвитку флоту, суднобудуванню, судноремонту, особливо в останній час, приділялася вкрай незначна увага [6, с. 26]. І це незважаючи на те, що раціональне використання геополітичного потенціалу України, її відтворювальних морських ресурсів є одним з напрямів, який може створити нові робочі місця, підтримати економіку та забезпечити її зростання. У стратегії свого розвитку Україні слід враховувати досвід

використання морів та океанів морськими державами світу та роль, яку відіграють в їх економіках морегосподарські комплекси. Саме регіональні морегосподарські комплекси можуть бути цікавою та привабливою сферою для вітчизняного та іноземного інвестування в прибережних зонах України.

Можливості, які надає економіко-географічне положення України, привертає до її морегосподарської діяльності все більшу увагу. Але до цього часу залишаються невирішеними багато-які теоретичні та практичні питання, існують певні розбіжності щодо трактування сутності морегосподарської діяльності, її особливостей, відмінностей від інших видів морської діяльності. Крім суто теоретичного значення ці питання можуть набувати практичного забарвлення, наприклад, під час формування стратегії розвитку прибережних регіонів, формуванні органів управління морегосподарським комплексом, об'єкти якого репрезентують окремі види морегосподарської діяльності тощо. У зв'язку з цим, доцільним уявляється уточнення поняття морегосподарської діяльності, визначення її складу та класифікація видів.

Аналіз останніх наукових досліджень. Питання раціонального використання морських акваторій та прибережних зон, а також галузей та секторів економіки, орієнтованих на забезпечення їхньої життєдіяльності, визивають все більший інтерес з боку економістів, управлінців, юристів, екологів, географів тощо. В останній час тільки в Україні різноманітні проблеми, пов'язані з морегосподарською діяльністю, формуванням та розвитком морегосподарського комплексу, розглядалися В.В. Баришніковою, Б.В. Буркинським, К.О. Ільницьким, О.М. Котлубаєм, Ю.В. Макогоном, Т.О. Окландером, В.М. Осиповим, В.Н. Парсяком, І.О. Пилипенком, К.С. Труніним, А.О. Филипенком, М.Л. Шинкарем і багатьма іншими вченими та практикаками.

Разом з тим, у більшості наукових та практичних працях основна увага акцентувалася на окремих видах морегосподарської діяльності. Не проведене чітко розмежування між поняттями «морська діяльність» та «морегосподарська діяльність». Різні думки існують і стосовно складу морегосподарської діяльності та морегосподарського комплексу. Практично відсутні повні, чітко сформовані класифікаційні схеми морегосподарської діяльності.

Метою роботи є уточнення поняття морегосподарської діяльності, визначення її складу та формування пропозицій щодо класифікації її видів.

Викладення основного матеріалу дослідження. Морська господарська (морегосподарська) діяльність у «Морській доктрині України на період до 2035 року» (далі - Морська доктрина України) трактується як «процес отримання вигоди від використання ресурсів Азовського і Чорного морів, Керченської протоки та інших районів Світового океану для задоволення потреб людини і суспільства та розширеного відтворення природно-ресурсного потенціалу Світового океану» [9]. Морегосподарська діяльність разом з військово-морською діяльністю та діяльністю з охорони державного кордону на морі становить морську діяльність. Таке визначення морегосподарської діяльності, на наш погляд, містить певні неточності і вимагають внесення змін та доповнень.

По-перше, зазначимо, що відповідно до Морської доктрини України основним критерієм віднесення діяльності до морегосподарської є отримання вигоди від використання морських ресурсів для задоволення потреб людини і суспільства, а також для розширеного відтворення природно-ресурсного потенціалу Світового океану. Слід зауважити, що під вигодою прийнято розуміти користь, отримання певних переваг, «те, що дає добрі наслідки в чому-небудь, якийсь зиск і т. ін.» [2, с. 91]. Але вигоду забезпечують і військово-морська діяльність, і діяльність з охорони державного кордону на морі, які, використовуючи морський простір, задовольняють потреби людей і суспільства в безпеці. Тобто згідно з наведеним вище визначенням військово-морська діяльність та діяльність з охорони державного кордону на морі повинні не ставитися в один ряд з морегосподарською діяльністю, а включатися до її складу (що звичайно неправильно).

По-друге, наведена дефініція морської господарської діяльності обмежує сукупність об'єктів, що відносяться до морегосподарського комплексу, оскільки згідно з нею враховуються ресурси Світового океану, включаючи Азовське і Чорне моря, а також Керченську протоку. Світовий океан, за Ю.М. Сокальським, який ввів у науковий оборот дане поняття, – це «сукупність тієї водної оболонки земної кулі, головна особливість якої – солоність» (цит. за [5, с. 124]). Таким чином,

діяльність суднобудівних підприємств Херсона та Миколаєва повинна вважатися такою, що не відноситься до морегосподарської діяльності, оскільки ці підприємства розташовані в гирлах прісноводних Дніпра, Інгула та Південного Буга, а крім того, вони не використовують ресурси морів, заток і Світового океану. Разом з тим, складно уявити морегосподарський комплекс без суднобудування, без якого неможливе судноплавство, діяльність портів, рибальство тощо. Таким чином, з морською господарською діяльністю слід пов'язувати діяльність, яка дозволяє не тільки використовувати ресурси морів, заток і Світового океану, але й ту, що забезпечує це використання, причому незважаючи на місце, де вона здійснюється.

По-третє, трактування Морською доктриною України морської господарської діяльності не відповідає її визначенням, що містяться в Господарському та Податковому кодексах України, а також в Законах України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» та «Про зовнішньоекономічну діяльність». Так, у Господарському кодексі під господарською діяльністю розуміється «діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність» (див. ст.3 [1]). При цьому «господарська діяльність, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку, є підприємництвом, а суб'єкти підприємництва - підприємцями. Господарська діяльність може здійснюватись і без мети одержання прибутку (некомерційна господарська діяльність)» [там само].

У Податковому кодексі України (підпункт 14.1.35 пункту 14.1 статті 14) господарською називається «діяльність особи, що пов'язана з виробництвом (виготовленням) та/або реалізацією товарів, виконанням робіт, наданням послуг, спрямована на отримання доходу і проводиться такою особою самостійно та/або через свої відокремлені підрозділи, а також через будь-яку іншу особу, що діє на користь першої особи, зокрема за договорами комісії, доручення та агентськими договорами» [8]. У ст. 1 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» під господарською діяльністю розуміється «будь-яка діяльність, у тому числі підприємницька, юридичних осіб, а також фізичних осіб - підприємців, пов'язана з виробництвом (виготовленням)

продукції, торгівлею, наданням послуг, виконанням робіт» [4]. У Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» господарською названа «будь-яка діяльність, в тому числі підприємницька, пов'язана з виробництвом і обміном матеріальних та нематеріальних благ, що виступають у формі товару» [3].

Як видно з наведених визначень господарської діяльності, у різних документах ці визначення не узгоджені між собою. Не зупиняючись на їх недоліках, відзначимо, що питання про чітку дефініцію господарської діяльності і розмежування некомерційної господарської діяльності та негосподарської діяльності в законодавстві України залишається невирішеним.

Уявляється, що для господарської діяльності притаманні такі риси:

- вона є діяльністю з виробництва продукції, реалізації товарів, виконання робіт, надання послуг;

- ця продукція, роботи і послуги є товарами, тобто продуктами праці, які задовольняють певну матеріальну або нематеріальну потребу або потреби, і виробляються для продажу або обміну;

- продукція, роботи і послуги мають цінову визначеність.

Крім того, у коментарі до Господарського кодексу України, який використовується у практичній діяльності, в тому числі і державними органами влади, наведені такі ключові ознаки господарської діяльності:

- вона провадиться у сфері суспільного виробництва, тобто у сфері створення та реалізації певних благ, які здійснюють кругообіг у межах певної організованої системи (інституту), яким є ринок;

- вона здійснюється виключно суб'єктами господарювання, які пройшли процедуру державної легітимації;

- вона є систематичною і професійною і має на меті задоволення інтересів споживачів;

- вона завжди має цінову визначеність та породжує фіскальні обов'язки перед державою.

При визначенні морської господарської діяльності слід виходити з того, що, Морська доктрина України є підзаконним актом, який за зовнішньою формою є постановою (постановою Кабінету Міністрів України). В ієрархії нормативно-правових актів вона займає нижче положення і має меншу юридичну силу, ніж закони (у нашому випадку ординарні Закони України «Про ліцензування певних видів

господарської діяльності» та «Про зовнішньоекономічну діяльність»), а тим більше кодифіковані закони, якими є Господарський та Податковий кодекси України. Підзаконні акти, як відомо, створюються відповідно до законів, їх положення, конкретизуючи певні моменти, не можуть суперечити законам.

У зв'язку з цим, при дефініції морської господарської діяльності необхідно враховувати, що вона являє собою, перед усім, господарську діяльність. Виокремлюючи морську господарську діяльність до уваги необхідно брати лише ті складові морської діяльності, яким притаманні наведені ознаки господарської діяльності. При цьому під морською ми розуміємо будь-яку діяльність, яка прямо або опосередковано пов'язана з дослідженням, опануванням, експлуатацією морського середовища і прибережних зон, їх збереженням і спрямована на раціональне використання ресурсів Світового океану та отримання економічного, соціального, наукового, політичного, військового або інших видів ефекту з метою забезпечення сталого розвитку України.

Класифікація видів морегосподарської діяльності має дати більш повне уявлення про склад останньої, а також про склад морегосподарського комплексу, кожний об'єкт якого відноситься до певного виду (або декількох видів) морегосподарської діяльності. Стосовно такої класифікації існують різні пропозиції.

Наприклад, Т.А. Стовба, характеризуючи структуру морегосподарського комплексу, поділяє його на:

- «морські виробничі галузі», до яких вона відносить морський транспорт, рибну промисловість, морську добувну промисловість (підприємства по добуванню нафти, газу, мінеральних ресурсів тощо), водне господарство, нетрадиційну енергетику;

- «берегові виробничі галузі», до складу яких включені суднобудування, машинобудування та приладобудування;

- «забезпечення безпеки морегосподарської діяльності», яке охоплює військово-морські сили, навігаційно-гідрографічні організації, морські аварійно-рятувальні служби, служби МНС у приморських регіонах;

- «невиробничу сферу», яка складається з рекреаційно-туристичного господарства приморських районів, природоохоронного комплексу, науково-технічний комплексу, закладів з підготовки персоналу для морських галузей (цит. за [12, с. 123]).

Пропонована структура містить цілу низку недоліків. По-перше, «військово-морські сили», а точніше кажучи, військово-морський флот не входить до складу морегосподарського комплексу, а військово-морська діяльність, не включаються до складу морегосподарської діяльності.

По-друге, в даній структурі відсутні такі важливі об'єкти морегосподарського комплексу як порти, що репрезентують портову діяльність. У морегосподарській діяльності України вони відіграють набагато більшу роль, ніж, наприклад, морська добувна промисловість або нетрадиційна енергетика. Пропущена також діяльність щодо зведення платформ, об'єктів енергетики, прокладки кабелів, трубопроводів, тунелів, будівництво інших установок і споруд та їх експлуатація.

По-третє, до складу «берегових виробничих галузей» включені машинобудування та приладобудування, що є неправильним, оскільки частка їх продукції, яка використовується у суднобудуванні при оснащенні суден, зовсім незначна. Набагато більший асортимент та обсяги машино- та приладобудівної продукції спрямовується до інших галузей та сфер економіки. Тому тут слід вказувати лише традиційні суднове машинобудування та морське приладобудування. Але в Національному класифікаторі України «Класифікація видів економічної діяльності» (далі КВЕД) [7] такі секції, розділи, групи та класи відсутні (див. нижче), що свідчить про те, що суднове машинобудування та морське приладобудування не відносяться до галузей економіки. Те саме стосується і нетрадиційної енергетики.

По-четверте, морські аварійно-рятувальні служби, служби МНС у приморських регіонах, що включені до «забезпечення безпеки морегосподарської діяльності», відносяться до невиробничої сфери, яка виділена окремо.

Ці та деякі інші неточності, вочевидь, обумовлені невизначеністю класифікаційної ознаки, що береться за підставу для виокремлення видів морегосподарської діяльності.

С.Б. Савельєва, А.М. Савельєв та І.В. Козинський [11, с. 667-668], аналізуючи види морегосподарської діяльності, дійшли до висновку, що основною типологічною ознакою угруповання видів морської господарської діяльності має бути характер ресурсної функції. Залежно від нього усі види морегосподарської діяльності вони поділяють на три групи:

Перша - видобування морських ресурсів або пряме використання (з вилученням) морських ресурсів. Це видобуток нафти и газу, інших мінеральних ресурсів, рибальство, аквакультура, використання водних ресурсів для водопостачання, отримання хімічних елементів тощо. При цьому ресурси поділяються на відновлювані та невідновлювані. На наш погляд, таке поділення ресурсів за можливістю відновлення для морегосподарської діяльності має велике практичне значення, оскільки існує проблема не тільки раціонального використання невідновлюваних ресурсів, а і дбайливого ставлення до відновлюваних ресурсів, забезпечення їх своєчасного відтворення у необхідному обсязі.

Друга група видів морегосподарської діяльності включає діяльність з користування морськими ресурсами (непряме їх використання). При цьому самі ресурси не вилучаються, а лише використовуються для здійснення діяльності. До останньої включені рекреація, судноплавство, військово-морська діяльність, портова діяльність. До цієї ж групи автори відносять «такі галузі як ... суднобудування, гідротехнічне та прибережне будівництво, науково-дослідна діяльність і т. п.» [там само, с. 667].

Третя група представлена природоохоронною діяльністю. Вона забезпечується відповідними технічними засобами, до яких відносяться відповідний флот, берегові споруди та пристрої.

Незважаючи на те, що запропонована класифікація видів морегосподарської діяльності виглядає достатньо обґрунтованою і має логічну побудову, її також притаманні недоліки. По-перше, автори розглядаючи лише морегосподарську діяльність, відносять до неї такі види морської діяльності як військово-морська та науково-дослідна діяльність. Але ці види морської діяльності у переважній більшості випадків не відносяться до морегосподарської. По-друге, і це - головне, така класифікація, як і попередня, уявляється дещо штучною. Перша група, яка є найбільшою, містить такі різноманітні непорівнянні види діяльності як видобуток нафти і газу, рибальство, водопостачання тощо. Зрозуміло, що з метою уточнення усі види морегосподарської діяльності повинні бути поділені на підгрупи, класи тощо.

По-друге, в другу групу включені суднобудування, гідротехнічне та прибережне будівництво, науково-дослідна діяльність. Вони дійсно не призводять до вилучення морських ресурсів, але при цьому не

використовуються і ресурси моря. Наприклад, Херсонський морський торговельний порт розташований на правому березі Дніпра за 15 км від його гирла. Миколаївський морський торговельний порт від моря знаходиться ще далі. Відстань від нього до місця впадіння у Дніпровський лиман становить 35 км. Те саме стосується і декількох херсонських і миколаївських суднобудівних заводів. Напевно правильніше було б включити суднобудування та деякі інші види діяльності до групи забезпечуючих видів морегосподарської діяльності, оскільки вони не використовують морські ресурси.

Крім того, друга група, як і перша, є досить «різнобарвною». Вона також потребує подальшої деталізації. Все це робить дану класифікацію не надто придатною для практичного використання.

Більш розвинену, фасетну класифікацію, яка названа «класифікацією морегосподарського комплексу України», запропонував К.С. Трунін. Як перша класифікаційна ознака обрана галузева [12, с. 123]. Але при цьому автор виділяє певні галузі, які не відповідають жодній секції, розділу, групи або класу офіційного КВЕД. Так, «морські й річкові канали», збереження навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки й підтримка екологічної рівноваги морського середовища не відповідають жодному з угруповань КВЕД.

В.Н. Парсяк, пояснюючи термін «економіка моря» і розглядаючи одне з її значень - «діяльність, пов'язану зі створенням матеріальних умов життя людей» [10, с. 137], наводить структуру «економіки моря». Вона по суті являє собою фасетну класифікацію видів морегосподарської діяльності [там само, с. 142]. Дана класифікація є досить розвинутою, вона добре характеризує склад видів морегосподарської діяльності і після деяких незначних уточнень може бути прийнята за основну репрезентативну видову класифікацію.

Для створення наукової класифікації, яка б могла використовуватися для практичного використання і дозволяла б отримувати статистичну інформацію для аналізу, планування й контролю видів морегосподарської діяльності та відповідних об'єктів морегосподарського комплексу, слід використовувати ієрархічну класифікацію. При цьому, перед усім, слід визначитися з ознакою, за якою має здійснюватися виокремлення видів діяльності. Такою ознакою має бути головна ознака, за якою формуються галузі – однорідність (подібність призначення) продукції, що

випускається (послуг, що надаються). Це, в свою чергу, обумовлює застосування специфічних процесів, основних засобів, матеріалів, потребує працівників відповідних професій і обумовлює схожість відповідних видів діяльності.

Саме за цією ознакою створений КВЕД, який вже згадувався вище. І саме цей класифікатор має бути покладений в основу класифікації видів морегосподарської діяльності, а також відповідних підприємств та організацій. В КВЕД зазначено, що класифікація видів економічної діяльності «є механізмом спільної мови, що має використання в багатьох інших, нестатистичних сферах (соціальному та податковому регулюванні, ліцензуванні, системі тарифів тощо)...» [7]. До безсумнівних переваг такої класифікації, на наш погляд, відносяться:

- застосування загальновизнаної зрозумілої класифікаційної ознаки, що прийнята за підставу поділу;

- можливість отримання офіційної інформації про види морегосподарської діяльності (обсяги діяльності, чисельність працюючих, основні засоби);

- порівнянність інформації про види морегосподарської діяльності, що сформовані за КВЕД, з міжнародною інформацією, оскільки сам даний Національний класифікатор України узгоджений з міжнародними класифікаторами видів економічної діяльності.

Разом з тим, використання класифікації видів економічної діяльності не може повністю вирішити проблему виокремлення морегосподарської діяльності з усієї сукупності видів економічної діяльності та отримання офіційної статистичної інформації. Це пов'язано з тим, що лише частина видів морегосподарської діяльності представлена окремими самостійними групами та класами КВЕД.

Жодна секція і навіть розділ не містить тільки морегосподарські види діяльності. Останні включені до них лише як окремі складові певного економічного виду діяльності. А оскільки галузі економіки згідно з КВЕД виділяються на рівні секцій, то жодна галузь економіки не представляє лише морегосподарську діяльність. Хоча сам КВЕД, враховуючи, що «подібність видів економічної діяльності не є чітко визначеною категорією і для різних цілей її можна розглядати як у більш загальному, так і в конкретному контексті», допускає розгляд «в

загальному контексті як галузі економіки сільське господарство або переробну промисловість» [7].

На рівні окремих груп КВЕД морегосподарська діяльність представлена тільки двома групами: пасажирський морський транспорт (код 50.1) і вантажний морський транспорт (код 50.2). Самостійними класами визначаються такі види морегосподарської діяльності як 03.11 Морське рибальство, 03.21 Морське рибництво (аквакультура), 33.15 Ремонт і технічне обслуговування суден і човнів.

Частина класів містять морегосподарську та річкову діяльність. Це група 30.1 Будівництво суден і човнів, клас 42.91 Будівництво водних споруд (будівельні роботи зі зведення дамб і гребель, дноочисні роботи тощо) і клас 52.22 Допоміжне обслуговування водного транспорту (діяльність морських та річних гаваней, портів, причалів, маяків, навігація та лоцманське проведення суден, навантаження та розвантаження суден за допомогою ліхтерів і т.д.).

Усі інші види морегосподарської діяльності, в тому числі і досить вагомі, «розчинені» в інших «не морських видах». Наприклад, секція В Добувна промисловість і розроблення кар'єрів об'єднує діяльність з видобутку корисних копалин різними методами (наземний підземний, підводний з морського дна). Подальша диференціація даного виду діяльності здійснюється не за методами видобування, а за видами сировини. Так, до даної секції включені розділ 06 Добування сирої нафти та природного газу, розділ 07 Добування металевих руд, а також розділ 08 Добування інших корисних копалин і розроблення кар'єрів.

Клас 10.11 Виробництво м'яса крім забою худоби, оброблення та фасування м'яса різних тварин включає до свого складу діяльність із забою та перероблення китів на суші або на спеціалізованих суднах. Клас 10.20 Перероблення та консервування риби, ракоподібних і моллюсків охоплює діяльність стаціонарних підприємств на суші, а також діяльність суден, які зайняті переробкою і консервуванням риби та морепродуктів, але не здійснюють їх вилов. Так само морегосподарська діяльність є складовою класу 49.5 Трубопровідний транспорт та класу 52.24 Транспортне оброблення вантажів (навантаження та розвантаження вантажів та багажу пасажирів на усіх видах транспорту, стивідорські роботи і т. п.).

Змішання морегосподарської з іншими видами економічної діяльності в рамках єдиних груп та класів створює певні труднощі при збиранні статистичної інформації для регулювання роботи морегосподарського комплексу. Це вимагає чіткого поділу морегосподарської та інших видів економічної діяльності, які включені до однієї групи або одного класу.

Крім даної проблеми, існує питання про визначення межі між морегосподарською та суміжними видами економічної діяльності. Наприклад, діяльність суднобудівного підприємства слід вважати такою, що забезпечує морегосподарську діяльність і включається до складу останньої. Машино- та приладобудівні підприємства, які кооперуються з суднобудівними, у випадках, коли переважний обсяг їхньої продукції призначений для останніх, також слід включати до морегосподарського комплексу. Металургійні та інші підприємства, що орієнтуються на різноманітних замовників до складу морегосподарського комплексу не відносяться. Те саме стосується, наприклад, підприємств, діяльність яких охоплюється розділом 10 Виробництво харчових продуктів. Незважаючи на те, що підприємства, зайняті цим видом діяльності досить широко використовують рибу, інші морепродукти, а також морських ссавців, вони, за рідким виключенням (див. вище), до морегосподарського комплексу не відносяться.

Висновки. При визначенні поняття «морегосподарська діяльність» необхідно, перш за все, враховувати визначення господарської діяльності, які використовуються в законодавчій базі України. Морегосподарською слід вважати морську діяльність, якій притаманні усі ознаки господарської діяльності. При формуванні нової Морської доктрини України доцільно врахувати наведені пропозиції.

Класифікацію морегосподарської діяльності доцільно здійснювати відповідно до Національного класифікатора України «Класифікація видів економічної діяльності». При цьому усі види морегосподарської діяльності поділяються на три групи. Перша містить такі її види, що повністю відповідають окремим групам та класам КВЕД. Друга містить морегосподарську та річкову діяльність. До третьої групи відносяться види економічної діяльності, в яких морегосподарська діяльність окремо не виділена. Це створює труднощі при збиранні та обробці статистичної інформації і вимагає розробки додаткової класифікації видів морегосподарської діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. — Київ ; Ірпінь : ВТФ „Перун», 2001. — 1440 с.
2. Господарський кодекс України (Документ 436-15, чинний, поточна редакція — Редакція від 03.01.2015, підстава 1315-18). [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Документ 959-12, чинний, поточна редакція — Редакція від 26.10.2014, підстава 1697-18 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.
4. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності». Документ 1775-14, чинний, поточна редакція — Редакція від 06.02.2015, підстава 1702-18 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1775-14>
5. Іванський А. Й. Міжнародно-правове регулювання захисту світового океану від забруднення [Електронний ресурс] / А. Й. Іванський, М. Сухопара // Сучасні питання економіки і права. - 2014. - Вип. 1. - С. 124-129 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Sper_2014_1_27.pdf.
6. Макогон Ю.В. Украина – держава морская : монографія / Макогон Ю.В., Лысый А.Ф., Гаркуша Г.Г., Грузан А.В. / [под ред. Макогона Ю.В.]. — Донецк : ДонНУ, 2010. - 393с.
7. Національний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності. ДК 009:2010. Із змінами і доповненнями, внесеними наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 29.11.2010 року № 530 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://kchp.com.ua/novoe/1.html>.
8. Податковий кодекс України (2755-17, чинний, поточна редакція — редакція від 17.01.2015) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page2>.
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 жовтня 2009 р. № 1307 «Про затвердження Морської доктрини України на період до 2035 року» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1307-2009-%D0%BF>.
10. Парсяк В.Н. От экономики судостроения к экономике моря – целесообразный вектор регионального развития / В.Н. Парсяк // Судостроение и морская инфраструктура, - 2014. - № 1. - С. 136-147.
11. Савельева С.Б. Особенности и типология видов морской хозяйственной деятельности / С.Б. Савельева, А.Н. Савельев, И.В. Козинский // Вестник МГТУ. Т. 9. 2006. № 4. — С. 665–668.
12. Трунін К.С. Структурування морегосподарського комплексу України / К.С. Трунін // Збірник наукових праць Національного університету кораблебудування – 2014, №1. — С. 120-125.